

מסורת הש"ס

^(א) [עִיבוּדִין יִשְׁנִי:] (ג, י"א לך, ג) [מְכוּזֶה לִבִּי:] (ד, ג:]; (ס) [בְּדִלְתָא בְּמֵרִיס מַחֵ], (ו) [שְׁמַת גִּי:], (ז) וְהוּא בְּחֻקָּת טַמְאָה רַשָּׁי, (ח) יִצִּל טַרְפָּי, (ט) גִּירִי רַשָּׁי,

ⓘ

תורה אור השלם
1. לא תרַצַח לא תנַאף לא תגנב לא תעֲנֶה בְרַעַךְ עַד שִׁשְׁרִי:

שְׁמוֹת כִּי יב זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעֲרָת דָּרָע מִקֶּרֶב:

דְּבָרִים יט יט

ⓘ

הגהות הב"ח

(א) גַּם! הַמְרָאָה וְהָא מִיבְעִיָּא: (ב) שֶׁם וְרַב דַּאמַר כִּר' יוֹסֵפִין: (ג) רַשִׁי' דִּיה וְהָ כִי' אֵלֶּה פִּרְדִּין דְּלֹאקִּימַנָּא: (ד) תוֹם! דִּיה אִמַר וְכִי' מַקְמוֹת וְאִינוּ יִסְכּוּ: (ה) דִּיה מַטְלָא וְכִי' טַמְאָה דַּאעִי"פ הָדורוּ צַעֲיִיטוֹ וְכִי' מִ"מ הַכְּבֵר אִינֵה מַקְצֵלָת: (ו) דִּיה לִקּוּן וְכִי' פִּי רַשִׁי' מַקְרָא: (ז) בִּאֲרִי' מִסַּת מַבִּיאוֹ לִידֵי תַשְׁלוּמִין בְּלוֹמַר אִיט גִּרִין:

ⓘ

מוסף רש"י

וּמַרְאִיהֶן כְּמַרְאֵה יִין כִּי' לֹא פְסָלוּהוּ. דַּלְעִי"ג צִילָהָ ג' לִוְגִין שְׁלֵמִים, כִּיִּין דְּמוֹמִיטִיָּה דְחַמְרִי לֹא פְסָלִי (וּחוּלִין כו,ג). שְׁנַפְלִי לְחוּבִין קוּרְטוּב חַלְבִּי. שְׁאִיט דִּוְסָה אַת מַרְאֵה הַמַּיִם, וּמַרְאִיהֶן כְּמַרְאֵה מַיִם. כִּיִּין דְּלִיכָא שִׁיעוּרָא בְּמַא' לֹא פְסָלִי, וּדְרַבְנִי תַמְרִי זַעַר, שִׁיעוּרָא וְחוּמָתָא (ש"ס). הַכֵּל הוּלֵךְ אַחֲרֵהּ הַמַּרְאֵה. דְּכִי וְכִי דִלְחַת בְּרִישָׁא בְּתַר חוּמָתָא וְאִמְרַת לֹא פְסָלוּהּ, כִּיפָא נָמִי יוֹל בְּתַר חוּמָתָא וְאִימַרָא פְסָלוּהּ (ש"ס). לֹא שְׁמִיעָא לִי הָא שְׁמוּעָתָא. דְּרַב יוֹסֵף תַּלְמוּדִי דְרַב יִהוּדָה שְׂוֹא תַלְמוּדִי שֶׁל רַב וְשִׁמְוֵאל, וְתַלְה רַב יוֹסֵף וְנַעֲקָר תַּלְמוּדוֹ, וְכַשֵּׁימָא שְׁמוּעָ מִימַרָא דְרַב וְשִׁמְוֵאל וְאִיט מוֹכֵר לְאוֹתָהּ שְׁמוּעָ, תַּמְתִּימָה וְלֹא תַלְמוּדוֹ שֶׁל רַב יִהוּדָה אִי וְלֹא אִמַר לִי שְׁמוּעָ וְ וְאִיטִי תַלְמוּדוֹ מוֹכִירוֹ (נִדָּה ל"ט, ע"פ נִדְרִים ס"א). אַת אִמְרַת לֵה נִיהַלֵּךְ, קוּדַם חוּלִין (נִדָּה ל"ט). שְׁלֹא הַשֵּׁם הַמַּבִּיאֵן לִידֵי מִכּוּזֶה כִּי'. הַמַּקְרָא הַמַּבִּיאוֹ לִידֵי מַלְקוּת אִיט מַכּוּזֶה לְתַשְׁלוּמִין, מַלְקוּת מַכְאֲשֵׁר זִמַם, וְכִיִּין שְׁנֵי שְׁמוֹת כֵּן חִיב עַל שִׁמְיָה (בְּחֻבּוּבוֹת כ"ב).

ביצד העדים פרק ראשון מכות

חסר קורטוב גרסינן הכא זרישא וצסיפא: לא פסלוהו. משום דחסרו קורטוב אבל אי הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין פסלוהו. והא דמני רבי חיאי הורידו את המקוה כי האי תנא סבירא ליה: לא פסלוהו. טעמא דסיפא

נמי משום דחסר קורטוב הוי וגבי יין נמי הוי מני למיתני כי האי גוונא

זרישא וניתנינהו בחדא צבא הכי שלשת לוגין מיס חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב זין שמראיהן כמראה מיס זין שמראיהן כמראה יין לא פסלוהו אלא כי אורחא דמילתא קמני להו שהיין שהוא אדום הופך את המימס ממראיהן אבל החלב אין דרכו להפוך את מראיתו: הכל **הולך אחר המראה**. וגבי יין אפילו הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמין כיון דמראיהן כמראה יין לא פסלוהו. ורז כותיה סבר ליה וגבי חלב אע"ג דמעיקרא חסר קורטוב הוו משלים להו חלב: והא **מיבעיא צעי לה כו'**. אהא (א) פריקין דלאוקימנא לרב כרבי יוחנן זן גורי ולא כרצנן: **דצעני רב פפא**. רב דאמר לעיל לא פסלוהו היכי תני מי תני חסר קורטוב זרישא ואי הוו שלמים פסלו ודלא כרז ואיהו דאמר כר' יוחנן או דלמא רב לא תני זרישא חסר קורטוב ואמרה למילתיה דלעיל אפילו כרצנן דרצנן תרווייהו צעו שיעורא וחומתא ורז דאמר כדבדי הכל דכולי עלמא חזומא מיהת צעין: **לרבא פשיטא** ליש.

דרב תני חסר קורטוב זרישא דלא צעי תנא קמא אלא שיעורא ורז דקפיד נמי אחזומא כר' יוחנן זן גורי אמרה למילתיה: **אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא**. תלמידו של רב יהודה איז ולא שמעמי מפיו שמועה זו דלמרחן לעילי) צבשיה ג' לוגין מיס שנפל לתוכן כו': **א"ל אביי כו'**. רב יוסף חלה ושכח תלמודו(י) והיה צבי מוזכרו מה שקיעל הימנו: **ואם אמרם יפה**. כששנית משנה זו אמרת לנו עליה היאי מימרא דרב יהודה אמר רב ופירשת לנו דרב לא הוה תני חסר קורטוב זרישא ואמר למילתיה לדבדי הכל: **העובל שם**. צאותו מקום: **לא עלתה לו טבילה**. שמא כל מיס שהיו צבצית עומדים יחד ושמא צא זה רשאו ורובו צמים

שאזין זה אחד מן הפוסלין את התרומה: **אי אפשר לשלשם לוגין כו'**. לא גרסינן דהא ודאי אפשר. אלא חיישינן לשמא וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוה דאמרין לקמן טעמא משום דמוקמינן גברא אחזקיה: **סניא נמי הכי**. דחיישינן ציס הגדול למשקין הנופלין צו שהם עומדים במקומם: **חצית של יין גרסינן** צצרייתא והכי גרסינן בתוספתא (דמקואות פ"ה ה"ט): **וכן ככר של תרומה שנפל שם**. אחר שטבל זה ועלה: **טמא**. שמא היין עומד במקומו ונטמא מחמת האדם וחזר וטימא את הככר: **מאי וכן**. פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו איכא למישא שנטמא הככר: **מהו דסימא**. אף על גב דלגבי טבילה חיישינן לגבי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין צדוכתיה אי לא וגבי גברא הוה דאמרין לא עלתה לו טבילה אוקי גברא אחזקיה "והוא טמא היה ובטבילת ספק אתה צא לטהרו אל מטהרנו מספק והכא נמי אוקי תרומה אחזקה והיא בחזקת טהורה קיימא קמ"ל: **בתנ"י** **שלא השם המחייבו מלקות מחייבו פסולמין**. מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **השם המקרא: כל המשלם אינו לוקה**. דכתיב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שמי רשעיות. וצמסכת כמזכות (דף נג:) מקשינן ונימא כל הלוקה אינו משלם וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן בפירוש רבתא מורה עד'ם זוממין לתשלומין וילין לה תסם: **אין לוקין אלא ארציעיס**. משום כאשר זמם אבל משום לא תענה לא לקי כדמפרש בגמרא: **גב' מוציא**

מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדרבתיך ועשייתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה אלא כשיעור שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין ליד' תשלומין דברי ר' מאיר וחכ"א יכל המשלם אינו לוקה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום י'לא תענה ברעך עד שקר ומשום י'ועשייתם לו כאשר זמם דברי ר' מאיר וחכ"א י'אין לוקין אלא ארבעים: **גב' בשלמא**

ביצד העדים פרק ראשון מכות

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מים. כך גיר' הקונטרס וקאמר לא עלתה לו טבילה משום מיס שאזין ולא נראה דהא מדשוי לכו השקה כמחזירים לטהרם מטומאה הוא הדין לענין טבילה נמי ועוד דאמרין צבציה (דף יח: ושם) מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו והכי סלקא ליה טבילה לגו מנא הא המיס צבטוכו שאזין ולא מיערבזי ובהשקה בעלמא (י)עדף להו אלא ודאי נעשין מחוזרין גס לענין טבילה לכך נראה דגרסינן צמילתיה דרב יהודה צבית מלאה יין ולכן לא עלתה לו טבילה דמי היס קוו וקיימי ושמא עדיין הוה צבור ועומד צמקומו (י) ואיסור ניכר וטובל ציין אבל נהרס בעלמא לא דודאי מתערב צמים ואז לא היה צעין ועלתה לו טבילה ומיירי ציין לצן שאינו משנה מראית המיס דאי ציין אדום ניחוי אס שינה מראית המיס אס לא: **תניא נמי הכי חבית מלאה יין**. וגס רש"י לא גריס הכא מיס כי אס יין דאס לא כן מאי קאמר וכן ככר של תרומה שנפל לשם טמא (פ) והא (ט)אפ"י) צעיייהו ולא נתערבו מ"מ אינה מקצלת טומאה (וטארה) [דקשרין] צהשקה דהרי הס מחוזרין למקוה והכי תנן צבציה (דף יח:): מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרו:

ר'קיין ומשלמין שלא חשם המביאן ר'דיי מכות מביאן ר'דיי תשרומין. פי' (י) מקרא דמצינן ליד' מכות דהיינו מלא תענה אינו מצינן ליד' תשלומין אלא מקרא ועשייתם לו כאשר זמם ומש"ס לוקה ומשלם משמע דאי ליכא אלא חד קרא אינו לוקה ומשלם וקשה הא אמרי' כהשוכר את הפועלים (צ"מ דף טא. ושם) החוסס פי פרה לדוש צה לוקה ומשלם אע"ג דליכא אלא חד לאו דלא תחסוס לכך פירש ה"ר מאיר מצורגוני דה"ק שלא השם המצינן ליד' מכות (י) אינו כריך להצינן ליד' תשלומין דתשלומין לא צעו אזהרה דאי צעו אזהרה ודאי לא לקי דלא למלקות אחא כי אס פשיטא ליה. וראינו משניות מדוקדקות שאין כתוב בהן ברישא דמנותיק חסר קורטוב (א) וקיימא לן כרב לדברי הכל (ז) קורטוב מפורש בהמוכר את הספינה (דף צ:) שהוא חלק א' מח' בשמיתות: רב יוסף כשחלה איעקר ליה תלמודיה ושכח ממנו לפיכך היה אומר לא שמיעא לי הא שמעתא וכך מפורש בגדרים: אמר רב חבית מליאה מיס שנפל לים הגדול הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה לפי שאי אפשר (ג') לגי' לוגין מיס שלא יהיו במקום אחד. ותניא כוותיה. ודווקא ביס הגדול דקוו וקיימי מביא אבל בנהרות דמשיכי לא. תניא בתוספתא (ז)חבית שנשברה בים ומרא' אותו מקום כמרא' יין הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה ולא עוד אפילו נפל שם ככר של תרומה טמא: **מתני'**

דאזהרה דלא תחסוס לא אחיא אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוא שישלם מה שראויה לאכול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אחא לממון ולא למלקות דאס כן לכתוב קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייב אלא ע"כ אזהרה כי אחא למלקות אחא: צשלמא

אחר שטבל זה ועלה: **טמא**. שמא היין עומד במקומו ונטמא מחמת האדם וחזר וטימא את הככר: **מאי וכן**. פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו איכא למישא שנטמא הככר: **מהו דסימא**. אף על גב דלגבי טבילה חיישינן לגבי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין צדוכתיה אי לא וגבי גברא הוה דאמרין לא עלתה לו טבילה אוקי גברא אחזקיה "והוא טמא היה ובטבילת ספק אתה צא לטהרו אל מטהרנו מספק והכא נמי אוקי תרומה אחזקה והיא בחזקת טהורה קיימא קמ"ל: **בתנ"י** **שלא השם המחייבו מלקות מחייבו פסולמין**. מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **השם המקרא: כל המשלם אינו לוקה**. דכתיב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שמי רשעיות. וצמסכת כמזכות (דף נג:) מקשינן ונימא כל הלוקה אינו משלם וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן בפירוש רבתא מורה עד'ם זוממין לתשלומין וילין לה תסם: **אין לוקין אלא ארציעיס**. משום כאשר זמם אבל משום לא תענה לא לקי כדמפרש בגמרא: **גב' מוציא**

מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדרבתיך ועשייתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה

ד.

בר א ב מיי פ"ן מהל' מקואות הלכה יא סמג עשין רמת טוש"ע י"ד ס"י רח טקיף כג:

בה ג מיי שם הל' ח [ז"ל פ"ו הל' ין סמג שם: **בה ד [שם]:**

בו ה מיי פ"יח מהל' עדות הל' א ופ"יח מהלכות סנהדרין הלכה ב טס"מ ס"י לח:

בו ו מיי פ"יח מהל' עדות הל' א סמג עשין קי':

ⓘ

רבינו חננאל

(חסר קורטוב) מיס שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה היין ונפלו למקוה לא פסלוהו. ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב והרי מראיהן כמראה מיס ונפלו למקוה לא פסלוהו. ר' יוחנן בן גורי אומר הכל הולך אחר הנראה: ואקשינן. איני דפשטה רב כר' יוחנן בן גורי ור' חייא כרבנן והא רב פפא מביעיא הוה בעי לה (ואמר) והוה אמר רב ברישא דמתני' הכי תני לה ג' לוגין מיס חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה הא ג' לוגין מיס שנפל לתוכן קורטוב יין פסלי המקוה ור' יוחנן בן גורי אומר הכל הולך אחר הנראה וכיון שמראיהן כמראה יין אצ"פ שנפל לתוך ג' לוגין לא פסלו המקוה ורב דאמר כר' יוחנן בן גורי או דלמא רב תמניתינן ג' לוגין שנפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה תני לה ורב דאמר לדבדי הכל ור' יוחנן בן גורי בחלב הוא דפליג ואספיק דקתני ג' לוגין חסר קורטוב הוא דפליג אבל ארישא מודה. ואמרין רב פפא הוא דמביעיא ליה אבל רבא שפשיטא ליה. וראינו משניות מדוקדקות שאין כתוב בהן ברישא דמנותיק חסר קורטוב (א) וקיימא לן כרב לדברי הכל (ז) קורטוב מפורש בהמוכר את הספינה (דף צ:) שהוא חלק א' מח' בשמיתות: רב יוסף כשחלה איעקר ליה תלמודיה ושכח ממנו לפיכך היה אומר לא שמיעא לי הא שמעתא וכך מפורש בגדרים: אמר רב חבית מליאה מיס שנפל לים הגדול הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה לפי שאי אפשר (ג') לגי' לוגין מיס שלא יהיו במקום אחד. ותניא כוותיה. ודווקא ביס הגדול דקוו וקיימי מביא אבל בנהרות דמשיכי לא. תניא בתוספתא (ז)חבית שנשברה בים ומרא' אותו מקום כמרא' יין הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה ולא עוד אפילו נפל שם ככר של תרומה טמא: **מתני'**

דאזהרה דלא תחסוס לא אחיא אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוא שישלם מה שראויה לאכול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אחא לממון ולא למלקות דאס כן לכתוב קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייב אלא ע"כ אזהרה כי אחא למלקות אחא: צשלמא

אחר שטבל זה ועלה: **טמא**. שמא היין עומד במקומו ונטמא מחמת האדם וחזר וטימא את הככר: **מאי וכן**. פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו איכא למישא שנטמא הככר: **מהו דסימא**. אף על גב דלגבי טבילה חיישינן לגבי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין צדוכתיה אי לא וגבי גברא הוה דאמרין לא עלתה לו טבילה אוקי גברא אחזקיה "והוא טמא היה ובטבילת ספק אתה צא לטהרו אל מטהרנו מספק והכא נמי אוקי תרומה אחזקה והיא בחזקת טהורה קיימא קמ"ל: **בתנ"י** **שלא השם המחייבו מלקות מחייבו פסולמין**. מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **השם המקרא: כל המשלם אינו לוקה**. דכתיב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שמי רשעיות. וצמסכת כמזכות (דף נג:) מקשינן ונימא כל הלוקה אינו משלם וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן בפירוש רבתא מורה עד'ם זוממין לתשלומין וילין לה תסם: **אין לוקין אלא ארציעיס**. משום כאשר זמם אבל משום לא תענה לא לקי כדמפרש בגמרא: **גב' מוציא**

מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדרבתיך ועשייתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה

ⓘ

^[1] און פון כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' בתוס' שני"ן כאלן: (ג) נראה שבזמן רבינו צה דאין הולכין אחר המראה רק בגטל לתוכן יין דלמאי כד"ה אבל צסיפא קיי"ל כפ"י דאין הולכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' און פון כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' בתוס' שני"ן כאלן: (ד) עיין בחי' הרמב"ן שכתב וכן ר"ח הביא זו המוספתא כאלן צבשוה וכו' אלא שאין זה מחזור צעניי וכו': ריעצ"א: